

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VI. Certitudinis, & euidentiæ formalis inæqualitas vltcrius explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

falli possit, quæ autem impossibilitas nē arbitrio, & potentia creatoris est subdita, profecto intensiva ratione summa est: omnis igitur actus Metaphysicè certus, est summe certus, & in fallibilis modo dicto, adeoque nullus alteri eatenus cedit. Posterior assertionis pars suadetur. Nāque etiam in impossibilitate quantitatis tali respectu potentia Dei absolutæ, & extraordinariæ est latitudo, & in æqualitas veluti extensiva. Ita certè magis repugnat, Petrum indeficari cum Leone, & cum equo, quam cum eorum alterutro tantum prior enim identitas duplicem complectitur impossibilitatem Metaphysicam, posterior vero vnam solam. Magis item repugnans, *causator*: est lapidem fieri, non per unionem, sed per identitatem Deum, quam ita effici hominem, cum multo maior sit distantia, ac veluti intervallum, & extensio inter lapidem, & Deum, quam inter eundem, & hominem. Quando igitur actus aliquis est diuinitus impossibilis falli, atque impossibilitas Metaphysica contrahitur ad peculiarem materiam, subire poterit latitudinem, & in æqualitatem extensivam. Quam certe solam, & non intensivam suscipi credibilis est à certitudine Physica, siue naturali impossibilitate errandi, ut constat ex argumentis, quibus superiorem probauimus assertionem, necnon etiam ex eo, quod impossibilitas illa naturalis, cui superanda nullæ sufficiunt naturæ vires, est veluti intensivæ summa: at quæcunque est supra omnes naturæ vires: nulla ergo non est intensiva ratione summa, nulla consequenter alteri inferior.

72 Afferendum est quintò, actus intellectus nostri ita comparatos esse, ut alij sint Metaphysicè euidenciores aliis: siquidem hæc principia: impossibile est idem simul esse & non esse: quodlibet est, vel non est: & alia id genus vniuersalissima magis euidencia sunt, quam alia particularia, quibus passim sciant scientiæ omnes, minusque illis, quam his possumus dissentiri: qui enim prioribus neget assensum, nullus aut certè, vix vllus est: qui autem non assentiant posterioribus, tot reperias, quot sunt hebetioris ingenij, & in scientiis parum versari. Dices, principia etiam particularia, videlicet Physica, aut Geometrica, vel Musica, aliarumve facultatum à nullo non extorquere fidem, assensumque, si terminos ei, cui proponuntur ita declares, ut illos recte percipiat. Cæterum, vel hinc colligitur, generalissima illa axiomata maioris esse euidentiæ, quam inferiora, & ex eis in singulis scientiis derivata: si quidem, ut vim inferant intellectui, eumque à dissensu ineluctabiliter auertant, multo minori egent declaratione terminorum.

73 Porro quod huc vsque diximus, euidenciam, & coniunctam cum ea certitudinem, interdum esse maiorem, interdum minorem, idque, siue moralem, Physicam, & metaphysicam inter se, siue etiam singularum species, ac partes subiectiuas inuicem compares, apprimè confirmari, & declarari potest exemplo lucis huius corporeæ, qua oculos, animosque nostros recreamus: alia namque plus alia, alia minus est radiosæ & clara. Qua etiam similitudine vsus est Paulus 1. Corinthiorum cap. 15. ad probandam, & explicandam inæqualitatem gloriæ, in qua resurgemus, alia inquit, est claritas solis, alia claritas lune, alia claritas stellarum, stella enim à stella differt in claritate: sic & resurrectio mortuorum.

CAPUT VI.

Certitudinis, & euidentiæ formalis inæqualitas, ulterius explicata.

74 Principio dubitabis, an actus fidei diuinæ ex genere suo sit certior extensivæ omni principio metaphysico: nam de intensiva certitudine, haud posse esse dubium, eamque, sicuti sit metaphysica, haud posse subire, quod aiunt, magis, vel minus supra manet ostensum. Esse censent P. Hurtadus disp. 8. de anima sect. 6. §. 33. P. Rubius lib. 1. posterior. c. 2. q. 3. num. 38. ad finem, & num. 42. & 43. & communiter alij plures. Primum, quia fidelis omnis potius quodvis principium Metaphysicum, quam actus fidei mallet negare, si alterutrum esset negaturus: magis ergo adheret obiecto per actum fidei, quam per vllum principium Metaphysicum: certitudo autē posita est in adhæsiōe, ac determinatione ad veritatem obiectiuam: maior ergo est certitudo fidei, quam vllius principij Metaphysici. Secundo, quia quod plures sunt rationes determinantes actum ad veritatem, eo actus ad illam est magis determinatus, certiorque, & infallibilior: at plures rationes de terminant actum fidei ad veritatem, & à falsitate auertunt, quam principium vllum Metaphysicum: siquidem ne ille possit esse falsus, facit habitus supernaturalis, à quo oritur, quippe cui repugnat esse principium erroris, tum etiam ratio obiectiuæ, sub qua tendit, videlicet diuina reuelatio, cui etiam conuenit, quod non possit esse principium actus falsi: at quominus axioma Metaphysicum falsitatem subeat, impedimento solum est eius obiectum, quod planè est suapte natura certum, & euidens.

75 Harum tamen rationum neutra conuincit. Ad primam dicendum est, eò tantum valere, ut actus fidei sit certior principio Metaphysico certitudine affectiua, & extrinseca, non verò intellectuāli, & intrinseca, de qua sola est quæstio. Et quidem pia affectio voluntatis suam habet certitudinem more carceris actuum efficacium arbitrij nostri, ut, & supra declaratum est initio capitis præcedentis, utque expressit Tacitus lib. 12. ad eius finem, tum Agrippina, inquiens, *sceleris olim certa, & oblita occasiois prope, nec ministrorum egens de genere veneni consulta*: id est, quæ omnino, & ut sic dixerim, efficaciter decreuit patrare scelus, ut Budæus, & alij interpretantur. Quid ergo mirum, si pia affectio suam illam certitudinem refundat in actum fidei à se prognatum, faciatque, ut eatenus haud sit ita certum principium metaphysicum?

76 Ad secundam rationem contrariam respondebit aliquis, non, si plures causæ sint existentia ignis v.g. eum propterea magis existere, quam si à paucioribus dependeat: tam enim existit, si sit à solo Deo, siue à Deo, & alio igne, nec minus, si ab vno igne, quam si à centum. Similiter ergo, non, quo sunt plures rationes determinationis ad veritatem in actu fidei elucet, eo oportebit illum esse magis determinatum ad veritatem, magisue certum. Verum in contrarium est, quamlibet rationem determinantem actum fidei ad hoc, ut sit verus, eum reddere impossibilem, ac nescium falli: proinde, si eiusmodi rationes determinandi sint in eo plures, quam in principio metaphysico, magis impossibile non esse non posse, ut ei, quam huic falsum subit, adeoque maiorem esse vnius, quam alterius certitudinem, siquid valet discursus à nobis capite præterito factus. Hinc constat, exemplum causarum producentium ignem

ignem nullius esse momenti: siue enim sint multæ, siue pauca: causæ ignis, eundem semper produciunt, suumque concursum, non vero eius entitatem variant: at rationes determinantes ad veritatem actus, non eandem impossibilitatem errandi semper efficiunt, sed quo sunt plures, maiorem extensiuè, magisque numerosam, & quo pauciores, minorem, ac magis raram.

77. Quocirca aliter respondeo, vt ad veritatem actus fidei determinant, tum obiectum, tum etiam diuina reuelatio ei formaliter obiecta modo superius explicato, ita similiter hoc principium metaphysicum, verbi gratia, quodlibet est, vel non est; determinari ad veritatem, tum ab obiecto, vt largiuntur etiam aduersarij, tum à principio suo, videlicet lumine naturali intellectus, quod perceptis terminis haud potest falli in materia adeo per se nota, id enim esset intellectum nostrum, veluti in Sole caligare. Quocirca tenendum est, actum fidei ex genere suo præscindere ab eo, quod sit certior, vel minus certus principio metaphysico. Quod si, vt docent Gabriel, in 3. distinct. 1. littera D, & distinct. 3. littera G. Adamus in 3. distinct. 14. quæst. 4. articulo 2. Almainus in moral. cap. 7. Alliacensis in 1. quæst. 2. dub. 3. solut. ad 4. fidei diuinæ potest diuinitus subesse falsum, certitudo fidei non solum non erit maior ex genere suo certitudine principij metaphysici, sed potius longè minor: prior enim ea facta hypothesi tantum est physica, hæc vero posterior metaphysica.

78. Secundò loco dubitabis, an præmissæ demonstrationis simul sumptæ esse debeant certiores, euidenioresque conclusionem? Debere tradunt Aristoteles lib. 1. poster. cap. 2. textu 4. & communiter antiqui eius interpretes: Idem docent cum B. Thoma 1. part. quæst. 87. art. 2. ad 3. & 4. metaphys. lect. 2. & in commentario super citatum cap. posteriorum plerique eius affecta: Item ex nostris Vallez in Logica tom. 2. lib. 1. disp. 2. quæst. 5. à cap. 3. Rubius lib. 1. poster. cap. 2. quæst. 3. numero 40. Tellez disp. 17. Logica sectione 4. Collegium Conimbr. 1. posteriorum c. 2. quæst. 2. artic. 5. §. euidencia, quæ, vt diximus; & §. sit nihilominus.

Mouentur autem primò: quia, quò magis est propinqua lumini rationis aliqua propositio, eo magis euidens est, sicut quo magis aliquid est propinquum luci corporeæ, eo euidentiùs cernitur: at præmissæ magis immediatæ sunt, quam conclusio, vt vero verius, ac proinde lumini rationis magis appropinquant: ergo sunt conclusione magis euidentes, adeoque certiores. Secundò: conclusio habet intrinsecè, & essentialiter diuersum modum tendendi à præmissis, ratione cuius indiget existentia præmissarum, aut certè earum memoria ad hoc, vt obiectum suum perfectius possideat, in eoque magis quiescat: igitur ex modo tendendi suo præmissis est minus certa, & euidens. Tertio: Propter quod vnumquodque tale, & illud magis tale: at conclusio est certa, & euidens propter præmissas: hæc igitur conclusionem certitudine, & euidencia superant. Quarto euidencia, ac certitudo præmissarum est duplex, conclusionis verò vna: illarum ergo certitudo, & euidencia est extensiuè maior, quam huius: at non est quæstio impræsentiarum de alia euidencia, ac certitudine, quam de extensiuà: quæ enim est extensiuà in eodem genere non suscipit magis, aut minus, vt dictum est multoties.

79. Quintò: lux isthæ corporalis nunquam producit aliam sibi æqualem, sed quæ est vt octo, verbi gratia, illuminat, vt septem, & hæc vt sex, & sic vterius

donec ad infimum, & indiuisibilem lucis gradum deueniatur: id enim habent omnes qualitates actiue, vt operentur vniformiter difformiter, hoc est intensius in subiecto propinquiori, & remissius in magis distant: quod si lux huius subiecti A, verbi gratia, in subiecto B. proximo parem sibi lucem efficeret, hæc etiam in vicino subiecto similem ageret, & ista aliam propè se intensiuè sibi non anteriorem, ac proinde lucis diffusio esset vniformis tantum, non vero difformis ex parte, contra quàm experientia testatur. Similiter ergo lux mentis, qualis est cognitio certa, & euidens, nunquam producere poterit in intellectu aliam æqualis claritatis: posset autem, si præmissæ non deberent ex genere suo esse certiores, & euideniores conclusione, aut, quod perinde est, si sustinerent esse eiudem cum ea, & non maioris euidentiæ, & certitudinis. Sextò denique: si possunt præmissæ non esse certiores, & euideniores conclusione, quidni minus certæ, & euidentes? hoc autem posterius admitti non potest: alioqui enim erit, vt ex præmissis nullo modo certis, aut euidenibus, sed obscuris, & dubiis sequatur aliquando conclusio certa, & euidens, quod tamen est euidenter falsum.

Contrarium tamen est P. Hurtadi disputat. 10. 80. Logica sect. 3. & quod attinet ad certitudinem Patris Roderici de Arriaga disputatione 16. Logica sect. 4. subsect. 2. conclus. 3. Quibus ipse accedo. Namque in primis, vt ab æquitate rationis argumentum desumam, intellectio humana à phantasmate corporeo dependet, & tamen eo certior, euidenior, & perfectior est: quantumuis igitur conclusio pendeat à præmissis, his certior, euidenior, ac perfectior esse poterit, ac proinde è contrario præmissæ conclusione certiores, & euideniores semper esse non debent. Secundò: quamuis conclusio pendeat à præmissis, ea dependentia essentialis non est; quæque modo est conclusio sponte sua est indifferens, vt sit conclusio, vel præmissa comparatione alterius propositionis, vti ostensum est in loco: quare si præmissa aliqua, quatenus talis, certior, & euidenior est conclusionis assensu, sanè eadem propositio erit ex se indifferens, vt sit, vel non sit certior, & euidenior alia: consequens autem manifestè absurdum est, cum euidencia & claritas sit actibus essentialis.

Insuper tertid: hic syllogismus est in Darij: omne animal rationale est homo, sed aliquis homo est animal rationale, ergo aliquis homo est homo: at eius conclusio est euidenior præmissis: est enim identica, & directæ; illæ vero sunt formales, & earum altera indirectæ: manifestum autem est, propositionem identicam esse magis euidenem, quauis alia minime tali; idemque probabiliter sentiunt plures de directæ respectu indirectæ. Confirmatur: propositio, in qua negatur idem formaliter de eodem, vt homo non est homo, est magis manifestè falsa, quam ea negatio, cuius subiectum, & prædicatum sunt formaliter aliud, & aliud, sin minus ex toto, saltem ex parte, veluti homo non est animal: similiter ergo affirmatio identica est magis manifestè vera quacunque alia non identica. Quod si quis obiciat, syllogismum illum non esse verè syllogismum, sed paralogismum, quia constat duplici medio; item, quia medium ingreditur conclusionem facile repelli potest ex dictis in Dialect. lib. 5. tract. 2. cap. 2.

Ad primam rationem contrariam respondeo. Propositio magis mediata, non eo ipso magis appropinquat lumini rationis, quam immediata, quia lumen rationis est intellectus, cui vtræque intimè præfens est: quod si per maiorem illam propinquitatem cum

cum lumine rationis maior euidencia intelligatur, principium ab aduersariis petitur, cum probent, propositionem immediatam mediata magis claram esse, quia magis clara est, quare, quamuis præmissæ magis immediatæ sint, quam conclusio, ea tamen non erunt clariore. Ad secundam rationem contrariam respondeo: is tendendi modus conclusioni essentialis à nobis supra non semel negatus est: nec ab aduersariis probatur: nec denique prodesse potest, esto probetur.

- 83 Ad tertiam rationem contrariam respondeo; Aristotelicum illud axioma: *propter quod unumquodque tale, &c.* in primis non habere locum in causis materialibus, haud enim valet, Petrus est homo magis, quam Angelus propter corpus: ergo corpus est magis homo, quam Petrus. Non in formalibus: haud enim sequitur, paries est albus propter albedinem: ergo albedo est magis alba. Non etiam in causis efficientibus: haud enim valet, calor est propter ignem: ergo ignis est magis calor. Non item in causis formalibus extrinsecis, de quibus agimus, & cuiusmodi sunt præmissæ respectu conclusionis: haud enim sequitur, conclusio est vera, & existit propter præmissas: ergo hæc sunt magis veræ, magisque existunt, quam conclusio: hæc etiam sequela est nulla: intellectus intelligit propter speciem impressam, & vi illius: (vtrique veluti causæ formalis extrinsecæ, iuxta non paucos) ergo species impressa magis intelligit. Quapropter superius illud axioma tantum habet locum in causis finalibus, & voluntatis propriis; ut medicina amatur propter salutem: ergo magis amatur ipsa salus. Quandoquidem ergo præmissæ non sunt causæ finales voluntarie, ut sic dixerim, quid mirum, si esse non debeant maioris euidentiæ, ac certitudinis, quam conclusio, cui tribuunt, ut sit certa, & euidens?

- 84 Ad quartam rationem contrariam dicendum est; præmissas esse euidenciores, ac certiores assensu conclusionis extensivæ; at extensione se tenente ex parte actus, de qua non est sermo, non verò extensione sita in maiori, magisque, ut sic dicam, numerosa impossibilitate errandi comparatione vnius actus, de qua sola agimus in præsentiarum. Insuper præmissæ possunt esse idem indiuisibilis actus, esto id raro fortassis contingat: quod autem tunc sint certiores, euidencioresque etiam extensivæ assensu conclusionis, nequaquam quarto illo probatur argumento: non ergo quod conclusionem ex genere suo certitudinis, & euidentiæ gradu antecellant.

- 85 Ad quintam rationem contrariam respondeo primò per instantiam: namque, esto vna lux non producat vspiam aliam sibi æqualem; at vnus ignis efficit alium eiusdem perfectionis: par est ratio aliarum innumerabilium causarum: quidni ergo harum ad instar præmissæ possint conclusionem eiusdem secum euidentiæ, ac certitudinis inferre? Haud enim cognitio nostra cum luce sola, sed etiam cum igne, & aliis rebus non paucis suam habet proportionem, & vicinitatem. Secundo respondeo, ob id lucem propè se non producere aliam parem, quia alioqui haud daretur vllus illuminandi terminus, nec lucis sphaera finiretur vnquam: quæ ratio non procedit in præmissis, & conclusionem: hæc enim est talis, ut in ea intellectus sistere possit, & soleat, quantumvis sit claritatis.

- 86 Ad sextam rationem contrariam responderet aliquis, præmissas posse esse non maioris, sed æqualis euidentiæ, & certitudinis, ac est ea, quæ pollet assensu conclusionis; quin inde liceat inferre posse illas esse minus epidentis, & certas consecutione; haud

secus, atque in physicis causa efficiens adæquata, quamuis non debeat esse perfectior suo effectu, at iuxta omnes esse nequit minus perfecta. Verum cum præmissæ non sint, nisi causa inadæquata, eaque minus principalis conclusionis, potioresque in concludendo partes deferendæ sint intellectui; propterea solutio illalocum non habet in præsentiarum. Quocirca respondeo, ac multis partibus facilius, posse quidem præmissas esse minus certas, & euidenciores conclusionem, ut constat exemplo, quo vsi sumus in tertio nostræ sententiæ probamento. Pari ratione admitto, ex præmissis ineuidencibus, & obscuris ambabus deduci posse conclusionem euidencem, ex motivo vtrique proprio, & intrinseco, tamen dicenda sit ineuidens per denominationem extrinsecam à præmissis: quo pacto Deipara ex præmissis fidei mortem Christi, cuius euidenter, & intuitivè recordabatur, intulit, aut certè potuit. Eodem modo, & cum eadem moderatione censeo, deduci posse ex præmissis incertis conclusionem certam.

87 Adde tamen primo, præmissas, etiam si non debeant, ac posse quidem esse certiores, & euidenciores conclusionem: quidni enim? Dices, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, est principium Metaphysicum summè certum, & euidens, ac tale, ut ei innitatur tota vis syllogistica: ergo non potest esse magis certum, & euidens, aliqua esse idem vni tertio, ut asseritur per præmissas, quam esse idem inter se, ut inferitur in assensu conclusionis, alioqui supra summam certitudinem, & euidenciam esse posset alia maior, quo nihil magis absonum. Declaratur: idem est, aliqua esse eadem vni tertio, ac esse eadem inter se: haud ergo vnum potest esse certius, aut euidencius alio: præmissarum ergo, quarum est illud prius asserere non potest esse maior euidencia, aut certitudo, quam conclusionis, cuius partes sunt posterius adstruere.

88 Respondeo; quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, esse principium metaphysicum, & quo fortasse nullus intellectus nostri actus esse possit certior, aut euidencior: at conclusionem non affirmare necessariò totum id, sed tantum aliqua esse idem inter se, alioqui non esset conclusio, sed principium, idque metaphysicum, & primum: quocirca non est, cur ea præmissis non possit aliquando cedere quoad euidenciam, ac certitudinem. Ad confirmationem dicendum est, duo quædam esse idem inter se, & ea esse idem vni tertio, esse quidem vnum, idemque obiectum reipsa, at distinctum, & multiplex ratione ratiocinata & virtualiter intrinsecè: hoc autem posterius sufficere, ut alterum dilucidius, certiusque cognosci possit, quam cognoscitur alterum: quo pacto animalitas, & rationalitas, etsi magis virtute, quam reipsa sint distinctæ, tamen homine procul viso, possumus, & solemus de animalitate eius certi esse, illamque perspectam, & exploratam habere, quin rationalitatem nisi incerto, & obscure eo in euentu noscamus.

89 Adde secundò, conclusionem dici certam, & euidencem, non solum per seipsam intrinsecè, ac per representationem sibi essentialem, sed etiam per denominationem extrinsecam à præmissis, ex quibus oritur: tum, quia dicitur conclusio extrinsecè, & denominatione sumpta ab influxu præmissarum, cum interim seorsim ab eis, ac sponte sua possit esse, non conclusio, sed immediata cognitio sui obiecti: similiter ergo certitudinem, & euidenciam ab eis extrinsecè poterit emendicare: tum secundò, quia actus imperans refundit bonitatem suam moralem in actum imperatum, & intentio in electionem, ut

Theologi

Theologi tradunt, vt que ex eis facile esset ostendere, si esset huius loci: quidni ergo præmissæ certitudinem, & euidentiam suam in conclusionem refundant. His positis: conclusio, si sermo sit de euidentia ac certitudine, quam à præmissis haurit, esse semper debet eis minus certa, & euidens: eam namque certitudinem, & euidentiam præmissæ intrinsecè, & primariò participant, conclusio vero extrinsecè, & secundariò, quem participandi modum quis non videat esse inæqualem? Atque fortassis hac ratione possunt explicari Aristoteles, B. Thomas, & alij graues, & antiqui auctores nobis obijci soliti, nimirum, vt conclusio non penes euidentiam, & certitudinem sibi essentialem decedere debeat præmissis, sed solum quoad aliam ab his extrinsecus acceptam.

90 Tercio denique dubitari potest, an vna tantum præmissa, siue sit maior, siue minor, sit magis certa, & euidens, quam conclusio vel potius è conuerso? Pater Ariaga disputation. section. & subf. paulo supra citatis, & conclusion. 2. numer. 30. censet, quamlibet præmissam seorsum sumptam esse magis certam conclusione: hæc enim, inquit, duplicem attingit veritatem, saltem implicite, nimirum eam, quæ obijcitur ambabus præmissis: harum autem alterutra tantum vnam solum: atqui, actus attingens vnam veritatem certior, & infallibilior est eo, qui complectitur plures: nam v. g. certius, & firmitus adhæreo ei, qui mihi testatur, Petrum currere, quam attestanti, Petrum, Ioannem, & Ignatium currere: plus siquidem requiritur, vt actus ille, quo priori credo, & assentior, reddatur falsus, quam ille, quo affirmo, quod posterior mihi proponit: vt enim falsitas in sit actui affirmanti Petrum currere, opus est, vt is determinate non currat, nec sufficit, vt alius vltus non currat: at vt falsificetur actus asserens, Petrum, Ioannem, & Ignatium currere, necesse non est, vt Petrus non currat, aliusue homo destinate, sed satis est, vt quicumque trium à currendo superfedeat: quæ cum ita sint, magis infallibilis, ac certus est actus quo cursum vnius, quam quo trium adstruo.

91 Cæterum hic discursus, etsi verisimilitudinem præferat aliquam, parum tamen, nisi fallor, soliditatis habet, ac veri. Nam in primis in hoc syllogismo in Ferio: nullus homo est lapis, Petrus est homo: ergo Petrus non est lapis: maior propositio plures cohibet veritates, pluribusque assentitur, quam conclusio: haud ergo illa erit magis certa, quam hæc, si quid valet ratio contrariæ opinionis: consequentia est perspicua: antecedens non minus: siquidem Ferialis illa maior adstruit, nec Petrum esse lapidem, nec Paulum esse lapidem, nec Iacobum esse lapidem, & sic de cæteris, conclusio verò, quod solus Petrus non sit lapis. Rursus secundo: nulla est præmissa, quæ per alias duas, vel à priori, vel à posteriori, aliterue probari non possit: nulla ergo est, quæ implicite non attingat duas veritates more conclusiones: hæc ergo, cur sit ob numerum veritatum, quas complectitur præmissa vlla minus certa, illaue magis: Quod autem actu ita non probetur quauis præmissa per alias, parum refert: nam ob id conclusio attingit implicite obiectum præmissarum, quia hoc est reipsa idem cum obiecto conclusionis: hæc autem identitas est eadem, siue præmissæ existant actu, siue secus, siquidem identitas duorum haud est prædicatum existentielle, aut contingens, sed essentiale, & necessarium, vt certo certius.

92 E diuerso autem alij docent, conclusionem esse posse certior, & euidentiorem altera præmissarum. Ita iuxta non paucos Henricus 1. part. summ. art. 7. R. P. Richardi Lincei, Philosoph. Tom. III.

quæstion. 2. Agidius quæst. 5. prologi: atque in eadem sententia ferme est P. Tannerus 5. quæst. distinction. 2. quæstion. 3. dub. 2. agens de obiecto Theologia, vbi etiam pro se refert P. Gregorium de Valentia tom. 3. disput. 5. quæstion. 1. punct. 2. Cuius opiniones fundamentum est tale. Quando ex altera præmissa de fide, vt aiunt, & naturali altera, infertur conclusio Theologica dici solita, vt omnis homo est risibilis; Christus est homo: ergo Christus est risibilis: aut hæc consecutio est de fide, & sic certior est maiori propositione, id enim habet fides, vt superet omnem certitudinem naturalis ordinis: aut non est de fide, atque ita etiam nequit non esse magis certa, quam maior, cum participet de certitudine minoris supernaturalis, ac de fide, cuius tamen est expert maior naturalis.

93 Verum hæc etiam ratio est parum momentosa. Si quidem, vtvt conclusio Theologica sit de fide, (qua in re meam nunc non interpono sententiam) haud propterea debet esse certior præmissa naturali: superius enim ostensum est, fidem haud esse magis certam, quam cognitionem naturalem euidentem, & omnino infallibilem. Deinde ex superfluo permittito, certitudinem fidei esse maiorem quauis naturali certe perperam contendunt aduersarij conclusionem, quæ non est de fide, huius tamen participare certitudinem, quia ex ea infertur: haud enim censenda est inferri ex ea sola, sed ex ea, & alia præmissa naturali, vt supponitur minus certa: debiliorem autem partem secundum omnes amat sequi, non vero potior: ergo non fidei supernaturalis instar debet esse certa, sed potius instar maioris naturalis, ac proinde hac magis certam illam esse non oportet.

94 Confirmatur quando conclusio aliqua infertur ex vna præmissa probabili, & incerta, aliaque certa, & euidenti, illius incertitudinem sequitur, non vero huius euidentiam, & certitudinem: similiter ergo quæ efficitur ex propositione fidei, & naturaliter euidenti, ac certa, non illius maiorem, sed huius minorem certitudinem vendicabit. Porro, vt hoc interim moneam, quod iam iam dictum est, conclusionem deductam ex altera præmissa incerta debere esse similiter incertam, id iuxta superiorem doctrinam intelligendum attentis dumtaxat præmissis, etsi non aliud, quam illarum motuum respiciat: Quod si alio sibi proprio ducatur, nihil verat ex eo illam esse certam, & euidentem. Quo etiam pacto non pauci eorum, qui tuentur conclusionem debere esse minus certam ambabus præmissis, id accipi volunt cum hac restrictione: Quod ad præmissas attinet: cum interim non renuant aliunde conclusionem esse posse certior, aut æquæ certam. Diximus, inquit, Rubius in citatum cap. posteriorum n. 43. ad finem) conclusionem vt ex præmissis infertur minorem habere certitudinem, quia aliunde poterit habere æqualem.

95 Quapropter existimo, conclusionem contentam alteri præmissarum, & præmissam alterutram è conuerso conclusioni, ita institutas esse, vt neutra ex genere suo superet alteram certitudinis gradu: aliquando autem contingere, vt excessus sit hinc, interdum verò illinc.

Quod autem dico de certitudine, id de vtriusque euidentia, dictum puta.